ממה דִּכְתִיב בדור המבול (בראשית ו יא), 'וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים', וְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לשון הַשְׁחָתָה, אֵינוֹ אֶלָּא דֶּרֶךְ עֲרָוָה וַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, שמצינו לשון השחתה בִּדְבַר עֲרָוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו יב) 'כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ' וגו', ו'דַּרְכּוֹ' היינו ביאה כמו שנאמר (משלי ל יט) 'וְדֶרֶךְ גֶּבֶר בְּעַלְמָה', דהיינו שדור המבול השחיתו בביאתם על הערירות. וכן שייכת לשון השחתה בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דִּכְתִיב (דברים ד טז) 'פֶּן תַּשְׁחִיתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל וגו'. וכיון שלאחר שנאמר 'וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים' נאמר שנענשו על כך שירד עליהם המבול, מבואר שנענשו על שני חטאים אלו שנאמרה בהם לשון השחתה, ומכך שנענשו עליהם מוכח שגם נצטוו עליהם. מבארת הגמרא: וְאִידָּךְ – והתנאים החולקים על תנא דבי מנשה, ולמדים את אזהרת בני נח על איסורים אלו מהפסוק (בראשית ב טז) 'וַיְצַו ה' אֱלֹהִים' וגו', סוברים שלא בא פסוק זה כדי להודיע שנאסרו בכך, אלא אוֹרַיְיהוּ דְּקָא מְנַלֵּי – את דרכם של דור המבול גילה, להודיענו על מה נענשו.

שְׁפִיכוּת דָּמִים, למד תנא דבי מנשה, ממה דִּכְתִיב בבני נח (בראשית ט ו) 'שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ' וגו', ומכך שחייבה התורה מיתה את בן נח השופך דמים, מוכח שנצטוו על כך. מבארת הגמרא: וְאִידָּךְ – שאר התנאים סוברים שהפסוק לא בא ללמד על האיסור אלא קְטָלַייהוּ הוּא דְּקָמְנַלֵּי – בא לגלות באיזו מיתה יענשו אם ישפכו דם, שנאמר שם 'דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ', והיינו בסייף.

גָּזֵל למד תנא דבי מנשה, ממה דִּכְתִיב בבני נח (שם ט ג) 'כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל', וְאָמַר רַבִּי לֵוִי, התיר ה' לבני נח רק את מה שגדל 'כְּיֶרֶק עֵשֶׂב' – כעשב הגדל על שפת האגם מאיליו, שלא טרח בו אדם בחרישה וזריעה, וְלֹא מה שהוא כְּיֶרֶק גִּנָּה, דהיינו דבר שטרח בו אדם ושייך לו, כלומר שהתיר להם לאכול רק מן ההפקר ולא מן הגזל. מבארת הגמרא: וְאִידָּךְ – שאר התנאים סוברים שהפסוק 'כְּיֶרֶק עֵשֶׂב' וגו' לא בא לדייק ממנו לאסור להם גזל, אלא הַהוּא לְמִישְׁרֵי בָּשָׂר הוּא דַּאֲתָא – פסוק זה בא להתיר להם בשר באכילה בירק, שהרי לאדם הראשון נאסרה כל אכילת בשר.

אֵבֶר מִן הַחַי למד תנא דבי מנשה, ממה דִּכְתִיב (שם ט ד) שאמר ה' לבני נח 'אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ', שדרש, שבעוד שהנפש נמצאת עם בשר הבהמה, דהיינו בעודה חיה, לא יאכלו אבר ממנו. מבארת הגמרא: וְאִידָּךְ – שאר התנאים סוברים שפסוק זה לא בא לאסור בשר מן החי, אלא הַהוּא לְמִישְׁרֵי שְׁרָצִים הוּא דַּאֲתָא – פסוק זה בא להתיר להם לאכול אבר מן החי בשרצים, שדווקא כאשר הבשר חלוק מהדם, שהבשר קרוי בשר והדם קרוי נפש, על זה נאמר 'בשר בנפשו דמו לא תאכלו', אבל בשרצים שהדם אינו קרוי 'נפש' אלא הרי הוא כבשר, מלמדת התורה שמותר לאכול בהם אבר מן החי.

סַיָּרוּס למד תנא דבי מנשה, ממה דִּכְתִיב (שם ט ז) שנאמר לבני נח 'שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ', וזה ציווי על פריה ורביה, וממנה שנצטוו על כך על כרחך שנאסרו לעשות מה שמונע אותם מקיום מצוה זו. מבארת הגמרא: וְאִידָּךְ – החולקים עליו וסוברים שלא נצטוו בני נח כלל על איסור זה, למדו שפסוק זה נאמר להם לְבָרְכָה בְּעָלְמָא שיפרו וירבו, אבל לא נצטוו בו על כך.

כְּלָאַיִם למד תנא דבי מנשה, ממה דִּכְתִיב (שם ט כ) שאמר ה' לנח להביא לתיבה 'מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ', ודייק ממה שנצטווה להביא זכר ונקיבה מכל מין, משמע שהותר דווקא בזה, ונאסר לו להרביע מין במין אחר משום כלאים. מבארת הגמרא: וְאִידָּךְ – החולקים עליו וסוברים שלא נצטוו בני נח כלל על איסור כלאים, למדו שהַהוּא – מה שנצטווה להביא לכל עוף דווקא ממינו, לְצוֹתָא בְּעָלְמָא – כדי שלכל עוף תהיה נקיבה ממינו לשהות עמה, שלשהות עם מינו נוח לו יותר מלשהות עם מין אחר, אך אינו אסור בהרבעת כלאים.

הגמרא מבארת באיזו מהמצוות האמורות נהרגים בני נח אם עברו עליה: אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמְרִי בֵּי רַב – אמרו בבית המדרש של רב, רק עַל שָׁלֹשׁ מִצְוֹת [מתוך השבע שנצטוה] בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג אם עבר עליהן. תיבת נֶשׁ"ר היא סִימָן לזוכרן. ואלו הן, א. עַל גִּילּוּי עֲרָיוֹת, ב. וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, ג. וְעַל בִּרְכַּת הַשֵּׁם.

רב ששת מקשה על כך: מַתְקִיף לָהּ – מקשה רַב שֵׁשֶׁת, בְּשִׁלְמָא – זה מובן מה שאמרו שבן נח נהרג על שְׁפִיכוּת דָּמִים, דִּכְתִיב (בראשית ט ו) 'שֹׁוֵפֵךְ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ' וגו', אֶלָּא הָנָךְ – שתי המצוות האחרות, גילוי עריות וברכת השם, מָנָא לְהוּ – מהיכן שנהרג עליהן. אִי גְּמַר – אם למדו זאת מִשְׁפִיכוּת דָּמִים, שכיון שנהרג עליה נהרג גם עליהן, אֲפִילּוּ כּוּלְּהוּ נָמֵי – אפילו כל שאר מצוות בני נח נלמדן ממנה שיהרג עליהן. וְאִי למדו שנהרג מִשּׁוּם דְּאִיתְרַבָּאי – שנתרבו מִמה שנאמר בשתי מצוות אלו 'אִישׁ אִישׁ' בכפילות כשנאמרו לישראל, בגילוי עריות נאמר (ויקרא יח ו) 'אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה', ובברכת השם נאמר (שם כד טו) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ', וכפילות זו באה לרבות שבני נח שעברו עליהן נענשים במיתה כישראל, הרי איסור עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים נָמֵי – גם כן אִיתְרַבֵּי – יש לרבות שבן נח נהרג עליו, מִמה שנאמר בו בכפילות 'אִישׁ אִישׁ', שנאמר (שם ב ב), 'אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת', ומדוע לא אמרו שבן נח נהרג גם על איסור עבודה זרה.

אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, אָמְרִי בֵּי רַב, עַל אַרְבַּע מִצְוֹת בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג אם עבר עליהן, על שלש המצוות האמורות לעיל, וכן על עבודה זרה, שבכל אלו נאמר 'איש איש' וכאמור.

הגמרא דנה בדברי רב ששת. מקשה הגמרא: וְכִי עַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג, וְהָתַנְיָא, בְּאִיסּוּר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דִּכְתִיב שֵׁבֶט דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עֲלֵיהֶן את ישראל שעבר עליהם, והיינו על עבודות שדרכה של אותה עבודה זרה בכך, בֶּן נֹחַ מוּזְהָר עֲלֵיהֶן שלא לעשותם. ויש לדייק שאֲזְהָרָה אִין – אכן הוא מוזהר על כך, אבל מִיתָה לָא, ושלא כדברי רב ששת שגם נהרג על איסור זה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אַזְהָרָה שֶׁלָּהֶן זוֹ הִיא מִיתָתָן – בכל מקום ששנה התנא אזהרה לבני נח, כוונתו שגם יענשו במיתה אם יעברו על האזהרה.

הגמרא מביאה דעה חולקת: רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה וְכוּלְּהוּ [וכולן] תַּלְמִידֵי דְּרַב, אָמְרִי עַל כל שֶׁבַע מִצְוֹת בני נח בֶּן נֹחַ שעבר עליהן נֶהֱרָג. גַּלֵּי רַחֲמָנָא בַּהֲדָא – גילתה התורה באחת מהן שנהרג עליה, והיינו בשפיכות דמים כאמור לעיל, וְהוּא הַדִּין לְכוּלְּהוּ מצוות שנצטוותה בהן.

מבואר מדבריהם שגם על הגזל בן נח נהרג. הגמרא מקשה על כך: וְעַל הַגֵּזֶל בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג, וְהָתַנְיָא, כיצד מצווה בן נח עַל הַגֵּזֶל, בין כשגָּנַב בצינעה ובין כשגָּזַל בגלוי, וְכֵן אם לקח אשת יְפַת תֹּאַר של חבירו בשעת מלחמה, שגם מעשה זה נחשב לגזל אשת חבירו, וְכֵן מעשים כַּיּוֹצֵא בָּהֶן הדומים למעשי הגזל אך אינם גזל ממש, פּוֹתֵי בְּכוּתֵי – נכרי בן נח לנכרי בן נח, וְכוּתֵי בְּיִשְׂרָאֵל – וכן נכרי לישראל, אָסוּר לעשות כל מעשים אלו, וְיִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי – אך לישראל לעשותם לנכרי מוּתָּר, משום שנאמר לגבי איסור גזל בישראל (ויקרא יט יג) 'לֹא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל', שנאסרה דווקא גזילת ישראל שהוא 'רֵעֲךָ'. וְאם אִיתָא – ואם כדברי תלמידי רב, שבן נח שגזל נהרג, מדוע שנה התנא בברייתא רק שאסור לו לגזול, נִיתְנֵי – הרי עליו לשנות שחַיָּיב מיתה אם גזל. מתרצת הגמרא: התנא לא שנה כך בברייתא, מְשׁוּם דְּקָבָעֵי לְמֵיתְנֵי – שרוצה לשנות בסֵיפָא שיִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי מוּתָּר לגזול, ואגב לשון 'היתר', תָּנָא גם בְּרֵישָׁא בגזילת גוי לשון 'אָסוּר', אף שבאמת לא רק אסור לו אלא הוא גם חייב על כך.

מקשה הגמרא: וְהָא כָּל הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ חִיּוּבָא – והרי כשבאמת חייב על דבר מֵיתְנֵי קָתָנֵי – התנא שונה זאת במפורש בברייתא, דְּקָתָנֵי בְּרֵישָׁא של אותה ברייתא, כיצד מצווה בן נח עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, כּוֹתֵי בְּכוּתֵי – נכרי בן נח שהרג נכרי בן נח, וְכוּתֵי בְּיִשְׂרָאֵל – וכן נכרי שהרג ישראל, חַיָּיב מיתה, אבל יִשְׂרָאֵל בְּכוּתֵי – ישראל שהרג נכרי פָּטוּר, ומפורש שכשצריך התנא לומר שחייב, שונה

המשך בעמוד רלא

לשון חיוב ולא לשון איסור, ומעתה יש ללמוד מכך ששנה לגבי גזל לשון איסור, שאינו חייב מיתה על כך.

מתרצת הגמרא: **הָתָם** – בשפיכות דמים, **הֵיכִי לֵיתְנֵי** – כיצד יכול לשנות שם אם לא לשון חיוב, האם **לֵיתְנֵי** שלנכרי **אָסוּר** להרוג נכרי או ישראל, **וּלישראל מוּתָּר** להרוג נכרי, וכי ניתן לומר כן, **וְהָתַנְיָא, כּוּתִי** – נכרי, **וְכן** ישראלים שהם **רוֹעֵי בְּהֵמָה דַּקָּה** [־רועי צאן], שסתמם גזלנים הם משום שמרעים בהמותיהם בשדות של אחרים, אם נפלו לבור **לֹא מַעֲלִין** אותם להצילם ממיתה, **וְגם לֹא מוֹרִידִין** אותם אל הבור להמיתם בידים. ומבואר שאסור לישראל להרוג נכרי, וכיון שלא יכל התנא לומר שמותר להרוג, והוצרך לומר שפטור אם עשה כן, לכן אמר גם לגבי נכרי שהרג לשון חיוב ולא לשון איסור, אבל בגזל שיכל לומר לשון היתר ואיסור נקט לשון זו ללמד שמותר לגזול גוי.

הגמרא מבארת את המשך הברייתא שהובאה לעיל. שנינו בברייתא 'וכן כיוצא בהן'. מבררת הגמרא: **כֵּיוֹצֵא בּוֹ** שנשנה בברייתא **בְּאִיסּוּר גָּזֵל** בנכרי, **מַאי הִיא** – איזה מעשה נחשב שדומה לגזל אך אינו גזל ממש.

מבארת הגמרא: **אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, לָא נִצְרְכָה** – לא הוצרכה הברייתא לאסור כיוצא בגזל **אֶלָּא** לִנכרי **פּוֹעֵל** העובד **בַּכָּרֶם**, שאסור לו לאכול מענבי הכרם, וכיון שמורה היתר לעצמו, אין זה גזל גמור אלא רק כיוצא בגזל.

מקשה הגמרא: **פּוֹעֵל בַּכֶּרֶם אֵימַת** – אימתי אסור הוא לאכול מן הענבים, **אִי בְּשָׁעַת גְּמַר מְלָאכָה** – אם מדובר שפועל זה עוסק בבצירת הפירות שהיא גמר מלאכתן הרי ממה שנאמר בברייתא שכיוצא בגזל מותר לישראל מנכרי, משמע שלישראל מישראל אסור באופן זה, וקשה, הלא **הֶתֵּירָא הוּא** לישראל לאכול ענבים מכרם של ישראל אחר בשעת בצירתן, כל זמן שנותנם לכליו של בעל הבית, **וְאִי לָאו בְּשָׁעַת גְּמַר מְלָאכָה**, הלא **גָּזֵל מֻעֲלֶה** – גזל גמור **הוּא** ולא רק 'כיוצא בו', שלא התירה תורה לישראל באופן זה, והוא הדין לנכרי מנכרי או מישראל, וגזל גמור כבר שנה התנא קודם.

הגמרא מביאה ביאור אחר: **אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, לָא נִצְרְכָה אֶלָּא** לְאופן שגזל **פָּחוֹת מְשָׁוֶה פְּרוּטָה**, שאסור לנכרי, אף שאינו גזל גמור.

הגמרא דנה בביאורו של רב פפא. מקשה הגמרא: **אִי הָכִי** מדוע אמר התנא **שִׁבּוּתֵי בְיִשְׂרָאֵל אָסוּר, הָא** – הלא ישראל **בַּר מְחִילָה הוּא**, שמוחל על גזילה בשיעור כזה. מתרצת הגמרא: **נְהִי דְּכָתַר הָכִי** – אף שלבסוף **מָחֵיל לֵיהּ** הישראל לנכרי, מכל מקום **צַעֲרָא בְּשַׁעֲתֵיהּ מִי לֵית לֵיהּ** – וכי אין לישראל צער בשעה שגוזל ממנו שיעור זה, הרי גזל הוא ואסור לו לצערו בגזל זה. עוד תמהה הגמרא: לגבי **כּוּתִי כִּבּוּתֵי** – נכרי שגזל מנכרי פחות משוה, וכי אפשר לקרוא לזה 'כִּיוֹצֵא בָּהֶן' כפי שקרא לזה התנא, דהיינו שאין דינו כגזל שוה פרוטה ואינו גזל גמור, הלא **כֵּיוָן דְּלָאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ** – שנכרים אינם בני מחילה, שאין דרכם למחול אפילו על שיעור קטן כזה, **גָּזֵל מֻעֲלֶה** – גזל גמור **הוּא**, וזאת הרי שנה התנא כבר.

הגמרא מביאה ביאור אחר: **אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּרְיֵהּ** [־בנו] **דְּרַב אִיקָא, לָא נִצְרְכָה אֶלָּא** לְאופן **שִׁבּוּשׁ** ואינו משלם **שָׂכָר** של **שָׂכִיר** שנשכר לו למלאכה, **שִׁלְּחוּתֵי כִּבּוּתֵי וְכִבּוּתֵי בְיִשְׂרָאֵל, אָסוּר** לעשות כן, **וּלְיִשְׂרָאֵל כִּבּוּתֵי מוּתָּר**, ואינו גזל גמור כיון שאינו חוטף ממון מיד השכיר.

הגמרא ממשיכה לבאר את דברי הברייתא 'וכן כיוצא בהן'. מבררת הגמרא: **כֵּיוֹצֵא בִּיפַּת תּוֹאַר** שנשנה בברייתא שאסור לנכרי, **מַאי הִיא**.

מבארת הגמרא: **כִּי אֲתָא** – כשבא **רַב דִּימִי** מארץ ישראל לבבל, **אָמַר** בשם **רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאָמַר** בשם **רַבִּי חֲנִינָא**, נכרי **בֶּן נֹחַ שֶׁיִּחֵד שִׁפְחָה לְעַבְדּוֹ** הנכרי שיבוא עליה, **וּבָא עָלֶיהָ** האדון, **נֶחֱרַג עָלֶיהָ** [־מחמתה], משום שדומה לאשה יפת תואר הנשואה לאחר, שאסורה לו משום גזל.

הגמרא דנה האם שייך בבן נח איסור כיוצא בו אף בשפיכות דמים: **כֵּיוֹצֵא בּוֹ דְּשִׁפֵּיכוּת דָּמִים**, דהיינו שאינו שפיכות דמים ממש אלא דומה לה, **לֹא תָּנֵיא** בברייתא שאסור לנכרי. **אָמַר אַבָּיֵי, אִי מַשְׁכַּחַת** – אם תמצא **דְּתָנֵיא** כיוצא בשפיכות דמים, שיטת **רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל הִיא. דְּתָנֵיא, רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל אוֹמֵר, אדם הרוֹדֵף אַחַר חֲבֵירוֹ כְּדֵי לְהוֹרְגוֹ, וְיָכוֹל** הנרדף **לְהַצִּילוֹ** [־להציל עצמו] **בְּקִטְיעַת אֵחָד מֵאֲבָרָיו** של הרודף, כגון רגלו, שעל ידי כך לא יוכל להשיגו ולהורגו, **וְלֹא הִצִּיל** עצמו בכך, אלא הרג את הרודף,

נֶחֱרַג עָלָיו, וכיון שהדבר קרוב להיתר, שהרי האיש רדף אחריו להורגו, נחשב הדבר כיוצא בשפיכות דמים שחייבים עליו [חוץ מישראל בכותי]. ולדעת חכמים היתר גמור הוא לכל.

הגמרא מבארת כיצד דנים בן נח: **אַשְׁפָּה** – מצא **רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא, דַּהֲוָה כָּתִיב בְּסֵפֶר אַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב** – אגדה של בית מדרשו של רב, **בֶּן נֹחַ שעבר** על אחת ממצוותיו שחייבים עליהן מיתה **נֶהֱרַג בְּדִינִין אֶחָד** שקיבל עדות על כך ודן אותו למיתה, **וְאַף בְּעדות עֵד אֶחָד, ונהרג גם שֶׁלֹּא בְּהַתְרָאָה** – אף אם לא התרו בו קודם שעבר שלא יעבור על אותה עבירה ואם יעבור יתחייב מיתה. אמנם נהרג רק **מִפִּי** פסק דין או עדות של **אִישׁ** דיין או עד, **וְלֹא מִפִּי אִשָּׁה**, וכשר דיין או עד **וַאֲפִילּוּ** הוא **קָרוֹב. מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ**, בן נח נהרג **אַף עַל** הריגת **הָעוֹבְרִין** שבמעי אמם, כגון שהכה אשה והפילה ולדותיה.

הגמרא מביאה את מקור דינים אלו: **מְנָהֲנֵי מִילֵּי, אָמַר רַב יְהוּדָה, דְּאָמַר קְרָא** (בראשית ט ה) שאמר ה' לבני נח **'וְאַךְ אֶת דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרוֹשׁ מִיַּד כָּל חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם', ודורשים, 'אֶדְרוֹשׁ' בלשון יחיד, אֲפִילּוּ בְּדִינֵי אֶחָד, כשם שה' דורש דמו ביחיד. 'מִיַּד כָּל חַיָּה' אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּהַתְרָאָה, שמשמע שיש לדרוש מיד כל דבר חי, כלומר בכל אופן שהוא. 'אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם', לשון יחיד, אֲפִילּוּ בְּעֵד אֶחָד. 'מִיַּד אִישׁ', דווקא על פי עד ודיין איש וְלֹא מִיַּד אִשָּׁה. 'אָחִיו', שֶׁאֲפִילּוּ קָרוֹב כשר בזה להעיד ולדון.**

הגמרא מבארת את דברי רבי ישמעאל: הובא לעיל **שְׁמָשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ, אַף עַל הָעוּבְּרִין.** מבררת הגמרא: **מַאי טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דִּכְתִיב** (שם ט ו) **בבני נח 'שׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ', אֵיזֶהוּ אָדָם שֶׁהוּא נמצא בָּאָדָם**, בתוך גופו של אדם אחר, **הֲוֵי אוֹמֵר** זֶה עוּבָּר שֶׁבְּמֵעֵי אִמּוֹ, שאף על שפיכת דמו חייב.

הגמרא מבארת את דעת החולקים: **וְתַנָּא קָמָא** שאינו דורש לחייב בזה, **תָּנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה הוּא, דְּאָמַר, כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה לִבְנֵי נֹחַ שאם עברו על מצוה שמצווים בה נהרגים, אֵינוֹ אֶלָּא חֶנֶק, וְשֹׁרֵי לֵיהּ הַאי** – והטל את תיבת **'בָּאָדָם' אַפִּיפֵיהּ דִּקְרָא** – על המשך הפסוק, **וּדְרוֹשׁ בֵּיהּ הָכִי, 'שׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם' יענש בכך ש'בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ', כלומר שדמו ישפך בתוכו, אֵיזֶהוּ שְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁל אָדָם שֶׁהוּא** [שהדם נשפך] **בְּתוֹךְ גּוּפוֹ שֶׁל הָאָדָם** ואינו יוצא לחוץ, **הֲוֵי אוֹמֵר זֶה חֶנֶק.**

הגמרא דנה במה שנתמעטה אשה בת נח מלדון ולהעיד: **מַתִּיב רַב הַמְנוּנָא, וְכִי אִשָּׁה בת נח לֹא מִפְקְדָה** – אינה מצווה על הדינים, **ולכן** פסולה לדון ולהעיד, **וְהָכְתִיב** (בראשית יח יט) על אברהם **'כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה וְגוֹ' אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט', ולמדנו לעיל** (נז:) **ממה** שנאמר **'יְצַוֶּה'** ואחר כך **'וּמִשְׁפָּט', שבני נח נצטוו על הדינים, וכיון שנאמר שם גם 'וְאֶת בֵּיתוֹ' שהכוונה לנשים, מבואר שאף הנשים נצטוו על הדינים, ואם כן יש להכשירן לדון ולהעיד.**

מתרצת הגמרא: **הוּא** – רב המנונא **מְוַתֵּיב לָהּ** – הקשה קושיא זו, **וְהוּא גם מְפָרֵק לָהּ** – מתרץ אותה, שאף שנאמר שם **'וּמִשְׁפָּט' אין** זה בא ללמד שאף האשה מצווה על הדינים, שכיון שנאמר שם גם שיעשו **'צְדָקָה'** יש לדרוש ש**'בָּנָיו' נצטוו לְדִין, דהיינו לדון ולהעיד, אוּלָם 'בֵּיתוֹ'** שהן הנשים נצטוו רק **לִצְדָקָה**, ולא להעיד או לדון.

הגמרא דנה במיעוט אשה מ'מיד איש': **אָמַר לֵיהּ רַב אַוְיָא מָה לְרַב** – **פָּפָּא, אִימָּא שבת נֹחַ שֶׁהֶרְגָה לֹא תֵּיהָרֵג, משום שגם בזה נדרוש שמַּיַּד אִישׁ' וְלֹא 'מִיַּד אִשָּׁה' כְּתִיב, כפי שדרשנו לעיל לפסול אשה לדון ולהעיד. אָמַר לֵיהּ הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה, האמור** (בראשית ט ו) **'שׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם', שנאמר בסתם, משמע מִכָּל מָקוֹם, בין איש שהרג ובין אשה שהרגה. ושאל עוד, אִימָּא – שבת נֹחַ שֶׁזִּנְּתָה לֹא תֵּיהָרֵג, דִּכְתִיב – שהרי נאמר לאחר נישואי אדם וחוה** (בראשית ב כד) **'עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ', שמפסוק זה נלמדות** (לקמן נח.) **העריות האסורות לבני נח, ויש לדרוש 'אִישׁ' אסור בעריות וְלֹא אִשָּׁה, ובת נח שזינתה** [או נבעלה לשאר העריות] **לא תיהרג. אָמַר לֵיהּ הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה, בנאמר בהמשך הפסוק** (שם) **'וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד', הֲרֵי עֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת קְרָא – חזר הפסוק וכלל יחד את האיש והאשה, ללמד שדינם שוה.**

הגמרא מביאה ברייתא שיש בה לימוד חדש לאסור עריות לבני נח: **תָּנוּ רַבָּנָן**, נאמר בפרשת העריות בישראל (ויקרא יח ו) **'אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה', ודי היה לכתוב 'אִישׁ', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ', לְרַבּוֹת אֶת הַפּוּתִים** – נכרים בני נח, **שֶׁמּוּזָּהָרִין עַל** איסורי **הָעֲרָיוֹת כְּיִשְׂרָאֵל.**

מקשה הגמרא: **וְהָא** – והאם **מֵהָכָא נָפְקָא** איסור זה, הלא **מֵהָתָם נָפְקָא** – מהפסוק (בראשית ב טז) **'וַיְצַו ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר', ודורשים לעיל** (נט:) **'לֵאמֹר', זֶה גִּילּוּי עֲרָיוֹת.** מתרצת הגמרא: **הָתָם** שדורשים מתיבת **'לֵאמֹר', מדובר בַּעֲרָיוֹת דִּידְהוּ** – שלהם, דהיינו לגבי ביאת בן נח על ערוה בת נח, **וְהָכָא** באים ללמוד **בַּעֲרָיוֹת דִּידָן** – שלנו, דהיינו לגבי ביאת בן נח על אשת איש ישראל, **דְּקָתָנֵי בסֵיפָא** של ברייתא זו, **בָּא** בן נח **עַל עֲרָיוֹת יִשְׂרָאֵל, נִידּוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל**, ואם כן אף ברישא מדובר בעריות ישראל.

מבררת הגמרא: **לְמַאי הִלְכְתָא** – מהי ההלכה היוצאת מהאמור. מבארת הגמרא: **אָמַר רַב נַתָּן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא** כדי **לְהַצְרִיךְ עֶדָה** – סנהדרין של עשרים ושלשה, **וְשׁנֵי עֵדִים, וְהַתְרָאָה**, כמו בדיני נפשות בישראל, כדי להרוג בן נח בסבא על ערוה בת ישראל.

תמהה הגמרא: וכי הוא **מִגַּרְעַ נָּרְעַ**, כלומר, שמקילים עליו שנהרג רק בעדה ועדים והתראה, מאשר אילו בא על אשת בן נח שהיה נהרג גם בלעדיהם. מתרצת הגמרא: **אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא** לְבן נח שבא על **נַעֲרָה** בת ישראל **הַמְאוֹרָסָה** – המקודשת לישראל ואינה נשואה לו, **דְּלִדִידְהוּ לֵית לְהוּ** – שלבני נח אין דין מיתה באופן שבא בן נח על בת נח המאורסת לבן נח אחר ואינו נהרג אלא אם היא היתה בעולת בעל, ולומר **דְּדִיינִינַן לְהוּ** – שדנים אותו אם בא על ישראלית מאורסה **בְּדִינָא דִּידָן** – בדינים של ישראל, להרגו בסקילה, כדין ישראל שבא על ישראלית מאורסה, כיון שנתרבה מההפסוק 'איש איש' הנאמר בישראל.

תמהה הגמרא: **אֲבָל** אם באו **על אֵשֶׁת אִישׁ** ישראל [הנשואה לו], **בְּדִינָא דִּידְהוּ דִּיינִינַן לְהוּ** – בדיניהם דנים אותם, ולא התרבו לידון בדיני ישראל, ולכן דינו בסייף, וכי ניתן לומר כן, **וְהָתַנְיָא**, בן נח **שבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה** לישראל, **נִידּוֹן** ליהרג **בְּסֵקִילָה** כישראל, ואם בא **עַל אֵשֶׁת אִישׁ** ישראל, **נִידּוֹן** ליהרג **בְּחֶנֶק** כישראל. **וְאִי** – ואם כדבריך שדנים בני נח שבאו על אשת איש ישראל **בְּדִינָא דִּידְהוּ** – בדיניהם, הלא אופן מיתתם **בְּסַיָּיף הוּא.** מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מַאי 'אֵשֶׁת אִישׁ' דִּקְתָנֵי בברייתא, לא שנבעלה על ידי בעלה, אלא בְּגִּוון שֶׁנִּבְנְסָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה לו, ואז בא עליה בן נח, דְּלִדִידְהוּ לֵית לְהוּ**, כיון שאינם נענשים אלא בביאתם על אשת איש שנבעלה, ואם באו על אשת איש ישראל באופן זה **דְּיִינִינַן לְהוּ בְּדִינָא דִּידָן** – דנים אותם בדיננו ליהרג בחנק.

דְּתָנֵי רַבִּי חֲנַנְיָא, בְּעוּלַת בָּעַל יֵשׁ לָהֶן, להיענש מיתה אם באו עליה, **וְנִכְנְסָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה אֵין לָהֶן**, שאין נענשים עליה אף שהיא אשת איש, שנאמר באבימלך (בראשית כ ג) שאמר לו ה' **'הִנְּךָ מֵת עַל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ וְהִוא בְּעוּלַת בָּעַל', ולא אמר לו 'והיא אשת איש'.**

הגמרא מביאה ברייתא שמבואר בה כרבי יוחנן: **תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ** – כדבריו **דְּרַבִּי יוֹחָנָן, כָּל עֲרָוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין** את ישראל **עָלֶיהָ** [אם בא עליה], **אף בֶּן נֹחַ מְוַהֲרִין עָלֶיהָ**, אבל ערוה **שאֵין בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ**, כגון עריות שהבא עליהן הוא מחייבי כריתות ואין בית דין ממיתים אותו, **אֵין בֶּן נֹחַ מְוַהֲרִין עָלֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַרְבֵּה עֲרָיוֹת יֵשׁ שֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עֲלֵיהֶן והיינו העריות שישראל חייב עליהן כרת ולא מיתה בבית דין, וְאַף על פי כן בֶּן נֹחַ מְוַהֲרִין עֲלֵיהֶן**, משום שבני נח התרבו מ'אִישׁ אִישׁ' האמור בפרשת עריות בישראל, שמוזהרים על כל העריות האמורים בפרשה זו, ואף על אלו שאין בית דין ישראל ממיתים עליהן. כיצד, **בָּא** בן נח **עַל עֲרָיוֹת יִשְׂרָאֵל** [ישראליות] **נִידּוֹן** למיתה **בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל**, דהיינו נהרג בחנק

המשך בעמוד סה

1 כישראל, ואם בָּא עַל עֲרָיוֹת בֶּן נֹחַ [נכריות], נִידּוֹן למיתה בְּדִינֵי בֶּן
2 נֹחַ ונהרג בסייף. וְאָנוּ אֵין לָנוּ חילוק בין אם בא על אלו או על אלו
3 אֶלָּא כשבא על נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה בִּלְבָד, שרק באופן זה לא מצינו
4 עונש מיתה בבני נח, ולכן אם בא על בת ישראל המקודשת
5 לישראל נידון בסקילה כישראל. ומבואר כדברי רבי יוחנן, שהדין
6 שבן נח שבא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל, אינו אלא בבא
7 על נערה המאורסת לישראל.
8 מקשה הגמרא: וְנֶחְשׁוֹב נַמִּי – ותמנה הברייתא גם בת ישראל
9 שנישאה לישראל וְנִבְנְסָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה, שנענש עליה
10 כישראל בחנק, שגם בערוה זו לא מצינו עונש מיתה בבני נח.

11 מתרצת הגמרא: הַאי תַּנָּא תָּנָא דִּבְנֵי מְנַשֶּׁה הוּא, דְּאָמַר שכָּל מִיתָה
12 הָאֲמוּרָה לִבְנֵי נֹחַ אינוּ אֶלָּא מיתת חֶנֶק, שלשיטתו אֵידִי וְאֵידִי – בין
13 מיתה האמורה בבני נח, ובין מיתה האמורה בישראל לגבי אשת
14 איש שנבנסה לחופה ולא נבעלה, חֶנֶק הוּא, וכיון שדיננו ודיניהם
15 שוים בערוה זו, לא הוצרך התנא לפרט שנידון במיתת ישראל, אף
16 שזו האמת.
17 הגמרא מקשה על שיטת רבי מאיר בברייתא: וְכי ניתן לומר שכָּבַר
18 רַבִּי מֵאִיר שכָּל עֲרָוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ, אף בֶּן נֹחַ
19 מִוְּהָר עָלֶיהָ. וְהָא תַּנְיָא, גֵּר